

בעניין:

1. גידא נאסר רבאח

נושאת תעודת זהות מס' 066030206
מרחוב החי"ל 17, ירושלים 9789125

2. חיר אבו חזנה

נושאת תעודת זהות מס' 036043347
מרחוב וואדי סקיע, ת.ד. 5210, שפרעם 20200

3. שאדיה אבו צעלוק

נושאת תעודת זהות מס' 039634472
משכונה 1, בית 319, מועצה מקומית שגב שלום 8574000

4. דלאל סואעד

נושאת תעודת זהות מס' 033327479
ממועצה מקומית נחף 2013700

על ידי באי כוחן גיל רון, קינן ושות', עורכי דין

ועורכי הדין פרופסור אלון קלמנט והדס הולצשטיין-תמיר
מהקליניקה לתובענות ייצוגיות, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב

שכתובתם לצורך ההליך תהא אצל גיל רון, קינן ושות', עורכי דין

בית לסיין, רחוב ויצמן 32, תל אביב 6209105

מס' טל': 03-6967676; מס' פקס': 03-6967673

המבקשות

- נ ג ד -

1. הסתדרות מדיצינית הדסה

כמנהלת בית החולים הדסה הר הצופים
חברה לתועלת הציבור מספר 520008095
מרחוב עין כרם 1, קרית הדסה, ירושלים 9574401

2. שרותי בריאות כללית

כמנהלת מרכז רפואי העמק והמרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה
אגודה עותומנית מספר 589906114
מרחוב ארלוזורוב 101, תל אביב 6209804

3. מדינת ישראל - משרד הבריאות

כמנהלת המרכז הרפואי לגליל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים - אזרחי
מרחוב מח"ל 7 (קומה 1), מעלות דפנה, ירושלים 9149301

המשיבות

בקשה לאישור תובענה ייצוגית

בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006

הבקשה פטורה מאגרה, בהתאם לתקנה 20(31) לתקנות בתי המשפט (אגרות), התשס"ז-2007.

בית המשפט הנכבד מתבקש כדלקמן :

- א. לאשר למבקשות להגיש תובענה ייצוגית נגד המשיבות, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: חוק תובענות ייצוגיות);
- נוסח התובענה הייצוגית מצורף לבקשה זו כנספח 1;
- ב. לקבוע, בהתאם לסעיפים 10 ו-14(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות, כי התובענה תוגש בשם נשים ערביות, אשר ילדו בבית החולים הדסה הר הצופים בירושלים, במרכז הרפואי העמק בעפולה, במרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה בבאר שבע או במרכז הרפואי לגליל בנהריה, ואשר היו מאושפזות לפני הלידה או אחריה בחדר בו מאושפזות רק יולדות ערביות, כל זאת בתקופה שהחלה שבע שנים לפני הגשת בקשת האישור, ותסתיים במועד הגשת התביעה לאחר אישורה; לחלופין, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע הגדרה אחרת לקבוצה;
- ג. לקבוע, בהתאם לסעיפים 4(א)(1) ו-14(א)(2) לחוק תובענות ייצוגיות, כי המבקשות יהיו התובעות המייצגות, וכי באי כוחן החתומים על בקשה זו יהיו באי הכוח המייצגים;
- ד. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות, כי המעשים המתוארים בבקשה זו מגבשים עילת תביעה מכוח חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן: חוק איסור הפליה), וכן מכוח חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 (להלן: חוק זכויות החולה);
- ה. לקבוע, בהתאם לסעיף 14(א)(4) לחוק תובענות ייצוגיות, כי הסעדים בתובענה הייצוגית יהיו כדלקמן:
- (1) הטלת איסור על המשיבות להפריד בחדרי האשפוז לפני הלידה ואחריה, בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות (בין ביוזמת המשיבות ובין על פי בקשה של יולדות);
 - (2) חיוב המשיבות לשבץ יולדות בחדרי אשפוז ללא התחשבות במאפיינים של גזע, דת או לאום (בין ביוזמת המשיבות ובין על פי בקשה של יולדות);
 - (3) חיוב המשיבות להציב שילוט בולט במחלקות בהן מתאשפזות נשים לפני הלידה ואחריה, בו ייאמר כי השיבוץ בחדרים והשירות במחלקה נעשים ללא התחשבות במאפיינים של גזע, דת או לאום, וכי בקשות להתחשב במאפיינים אלה יסורבו, או כל נוסח אחר שייקבע על ידי בית המשפט הנכבד;
 - (4) פיצוי כל חברות הקבוצה בגין הנזק שנגרם להן בקשר עם עילות התביעה;
 - (5) מינוי בעל תפקיד שיפקח על ביצוע פסק הדין; וכן
 - (6) כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, בהתאם לסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות;
- ו. להורות, בהתאם לסעיף 25 לחוק תובענות ייצוגיות, כי ההחלטה בבקשה זו תפורסם באופן שייקבע על ידי בית המשפט הנכבד, לרבות משלוח הודעות אישיות לחברות הקבוצה, במודעות שייתלו במחלקות יולדות ובפרסומים מתאימים בעיתונות בשפה הערבית, וכי המשיבות יישאו בעלות משלוח ההודעות והפרסום;
- ז. לאשר, בהתאם לסעיף 13 לחוק תובענות ייצוגיות, את התובענה כתובענה ייצוגית, בנוסח המוצע או בכל שינוי עליו בית המשפט הנכבד יחליט, הכל כפי שייראה בעיני בית המשפט הנכבד ראוי לשם הבטחת ניהול הוגן ויעיל של התובענה הייצוגית והגשמת מטרות חוק תובענות ייצוגיות;
- ח. לחייב את המשיבות בהוצאות ובשכר טרחת עורכי הדין.

"את הגבר הערבי ראיתי כשהגעתי להחליף את אמא שלי. מצדו הימני של אבי שכב חולה יהודי מבוגר, שאיש לא ביקר ושלא אמר דבר. סגרתני את הווילונות סביבנו ואיחלתי החלמה מהירה לערבי ולילה טוב ליהודי. בבתי החולים עדיין מאשפזים יהודים לצד ערבים, כאילו את המחלות ואת המוות עדיין חולקים. את הלידות, את החיים, מחלקים לחדרים נפרדים ליהודים ולערבים."

סייד קשוע עקוב אחר שינויים (הוצאת כנרת זמורה-ביתן, 2017)

חלק ראשון - מבוא

1. שוויון הוא אחד מערכי היסוד של האתיקה הרפואית. משמעותו היא "... מתן גישה שווה לכל אדם ואדם לאמצעי אבחון וטיפול רפואיים, תוך חלוקה צודקת של משאבים רפואיים מוגבלים ומניעת אפליה מכל סיבה שהיא" (ההסתדרות הרפואית בישראל - הלשכה לאתיקה **אתיקה רפואית** 21 (2014)).
2. המשיבות מנהלות את בתי החולים הדסה הר הצופים בירושלים, מרכז רפואי העמק בעפולה, המרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה בבאר שבע והמרכז הרפואי לגליל בנהריה. על המשיבות מוטל איסור להפלות בין מטופלים מטעמי דת, גזע, מין או לאום. הן מחויבות להעניק טיפול רפואי שוויוני לכל אדם באשר הוא.
3. המשיבות מנהיגות, משך שנים, פרקטיקה של הפרדת יולדות ערביות מהיולדות היהודיות. נשים ערביות המבקשות ללדת בבתי החולים של המשיבות, משובצות באשפוז לפני הלידה ואחריה, בחדרים נפרדים, המיועדים להן בלבד. הדבר נעשה ללא כל טעם או הצדקה רפואית, אלא מסיבה אחת ויחידה – בשל היותן ערביות.
4. הנושא עלה לדיון ציבורי בעבר, זכה לכיסוי נרחב בתקשורת, ונדון בוועדות הכנסת. ביקורת רבה נמתחה על המשיבות, אך לדאבון הלב הן ממשיכות להפריד בין יולדות ערביות ליהודיות.
5. בהתנהלותן זו המשיבות מפרות את חוק איסור הפליה וחוק זכויות החולה, אשר אוסרים להפלות במתן שירות במקום ציבורי, ובפרט – אוסרים על הפליה בין מטופלים במוסד רפואי.
6. העיקרון לפיו הפרדה מהווה הפליה, הוכר על ידי בית המשפט העליון. הפרדה מעצם טיבה היא מנהג בלתי שווה באנשים ("inherently unequal"). היא משדרת עלבון כלפי קבוצת המיעוט ומקבעת תחושות של נחיתות חברתית – בג"ץ 6698/95 **קעדאן נגד מנהל מקרקעי ישראל**, פ"ד נד(1) 258, 279 (2000) (להלן: עניין **קעדאן**).
7. כך קבע גם בית המשפט העליון האמריקאי בפסק הדין הידוע, *Brown v. Board of Education*, 347 U.S. 483, (1954) 494, שניתן בתביעה ייצוגית, ועסק בהפרדה גזעית בבתי ספר ציבוריים:

"To separate them from others of similar age and qualifications solely because of their race generates a feeling of inferiority as to their status in the community that may affect their hearts and minds in a way unlikely ever to be undone".
8. דווקא ברגעים המרגשים ביותר בחייהן, נאלצות נשים ערביות להתמודד עם הפרדה גזעית קשה. הן סובלות עלבון והשפלה. תובענה ייצוגית נדרשת, על מנת להפסיק את ההפרדה הפסולה בין יולדות ערביות ליהודיות בבתי החולים בהנהלת המשיבות; על מנת להשיג פיצוי עבור הנשים שחשו ביזוי והשפלה; ועל מנת להרתיע את המשיבות מפני הנהגת פרקטיקות של הפרדה והפליה.

חלק שני - הפרדת יולדות על בסיס גזעני במדינת ישראל - התופעה והדיון הציבורי

9. במשך שנים ארוכות, בתי חולים בישראל, ובכלל זה בתי חולים בהנהלת המשיבות, מפרידים בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות. יולדות משובצות בחדרי האשפוז על יסוד זהותן הלאומית, ולא על בסיס שיקולים רפואיים. נשים יהודיות משובצות בחדרים מסוימים, ונשים ערביות בחדרים אחרים.
10. ההפרדה הפסולה עולה מעת לעת לדיון ציבורי.
11. ביום 27 בפברואר 2012 התכנסה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, על מנת לדון בנושא. במסגרת הדיון שללו נציגי משרד הבריאות ובתי החולים את קיומה של התופעה. הם מסרו כי ככל שתופעה כזו קיימת, יש להוקיע אותה. פרופסור אריאל רבל, נציג ההסתדרות הרפואית, טען כי רבים ממנהלי מחלקות גניקולוגיות ברחבי הארץ "[ש]שוללים לחלוטין את התופעה הזאת ומגנים אותה". פרופסור רבל הצטרף לקריאת חברי כנסת, כי אם קיימת תופעה כזו, יש לטפל בה (עמוד 6 לפרוטוקול). ד"ר בני דוידזון, נציג איגוד מנהלי בתי החולים, אמר כי "במערכת הבריאות הישראלית בבתי החולים לא קיימת תופעה כזאת ואם היא קיימת זו תופעת שוליים שאינה מוכרת אצלנו וצריך להוקיע אותה..." (עמוד 7 לפרוטוקול). לדברים הללו הצטרף גם ד"ר מיקי דור, ראש אגף רפואה כללית במשרד הבריאות (עמודים 7-8 לפרוטוקול).
- פרוטוקול הדיון בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת מיום 27 בפברואר 2012, מצורף לבקשה זו כנספח 2.
12. ביום 17 באפריל 2013 פנה ארגון רופאים לזכויות אדם למנכ"ל משרד הבריאות ולמנהלי בתי החולים, בבקשה לטפל בפרקטיקה הפסולה של הפרדת יולדות על בסיס גזעי. הארגון הדגיש את הצורך בהוצאת חוזר מנכ"ל בעניין. ביום 24 באפריל 2013 השיבה ההסתדרות הרפואית, כי מבירור שערכה עלה כי "לא קיימת מדיניות של הפרדה אתנית במחלקות יולדות בבתי החולים בישראל". עם זאת ההסתדרות הרפואית הודתה כי שיבוץ היולדות נעשה תוך התחשבות בהעדפות היולדות "ככל שאלה ניתנות לביצוע".
- מכתב מאת ארגון רופאים לזכויות אדם מיום 17 באפריל 2013 מצורף לבקשה זו כנספח 3.
- מכתב מאת ההסתדרות הרפואית מיום 24 באפריל 2013 מצורף לבקשה זו כנספח 4.
13. ביום 9 ביולי 2013 ארגון רופאים לזכויות אדם שב ופנה למנכ"ל משרד הבריאות וביקש לטפל בעניין. במענה לפנייה זו, ביום 14 ביולי 2013 מסר מנכ"ל משרד הבריאות כי "משרד הבריאות מתנגד להפרדה שכזו. זה אסור, נוגד את חוק זכויות החולה, פוגע בהליך הטיפול הרפואי ופוגע אף בהכשרת וחינוך דור הרופאים והמטפלים לצד השלכות חברתיות מחוץ לגבולות עולם הרפואה" (ההדגשה במקור). למרבה הצער, מעבר להצהרות אלה, מנכ"ל משרד הבריאות לא ראה לנכון לנקוט צעדים בעניין – "אינני מתכוון להוציא חוזר בנושא שכזה. זה יהיה חוזר מביש וכנראה הנזק שלו יהיה יותר גדול מהתועלת".
- מכתב מאת ארגון רופאים לזכויות אדם מיום 9 ביולי 2013 מצורף לבקשה זו כנספח 5.
- מכתב מאת מנכ"ל משרד הבריאות לרופאים לזכויות אדם מיום 14 ביולי 2013 מצורף לבקשה זו כנספח 6.
14. ביום 6 באפריל 2016 המרכז הרפורמי לדת ומדינה, המטה למאבק בגזענות בישראל ועמותת יוזמות קרן אברהם, פנו לשר הבריאות בדרישה לפעול לאכיפת האיסור על הפרדה בין יולדות מטעמים שאינם רפואיים. ביום 17 באפריל 2016 השיב שר הבריאות כי "מדובר בתופעה פסולה, ומיותר לציין כי מדיניות המשרד היא נגד הפרדה מכל סוג שהיא".
- מכתב הארגונים לשר הבריאות מיום 6 באפריל 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 7.
- מכתב שר הבריאות לארגונים מיום 17 באפריל 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 8.

15. ביום 13 באפריל 2016 התקיים דיון נוסף בנושא בכנסת, הפעם בפני הוועדה לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי. בדיון הושמעו עדויות קשות ביחס לתופעת ההפרדה. בין היתר, עובדות של מערכת הבריאות העידו על שיבוץ לחדרים נפרדים על בסיס גזע, על הקצאת חדרים נוחים יותר ליולדות היהודיות ועל אמירות גזעניות מצד חברי הצוות הרפואי. דוברים שונים עמדו על חומרת התופעה. כך, חבר הכנסת נחמן שי הכריז כי "זה לא מספיק מה שהחוק אומר, זה לא מספיק מה ששר הבריאות מנחה, זה לא מספיק מה המדיניות. אם בפועל בחדרי האשפוז במחלקות של היולדות לא שוכבות זו לצד זו יהודיות וערביות כי מישהי לא רוצה להיות ליד מישהי אחרת, אין שוויון לא בבית החולים ולא במדינת ישראל" (עמוד 7 לפרוטוקול). ד"ר סיגל טאוב-ליברנט, ראש אגף רפואה כללית במשרד הבריאות, מסרה כי מנהלי בתי החולים זומנו לשיחה בנושא עם מנכ"ל משרד הבריאות, בה הובהר כי בבתי החולים לא מונהגת מדיניות מוצהרת של הפליה על דרך הפרדה (עמוד 28 לפרוטוקול).

פרוטוקול ישיבת הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת מיום 13 באפריל 2016, מצורף לבקשה זו כנספח 9.

16. בחודש אפריל 2016 פורסם דוח של ארגון לרופאים לזכויות אדם, שכותרתו "גזענות ברפואה – הפוליטיקה של הסרגציה בבריאות". אחד הפרקים בדוח מתאר את תופעת הפרדת היולדות, ומבקר את העדר הטיפול מצד המערכת הרפואית.

דוח ארגון רופאים לזכויות אדם מחודש אפריל 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 10.

17. ביום 5 במאי 2016 פנה, פעם נוספת, ארגון רופאים לזכויות אדם אל משרד הבריאות, במכתב שכותרתו "עדיין) הפרדה אתנית במחלקות יולדות בבתי חולים". הארגון הלין על העדר מדיניות ברורה של משרד הבריאות והימנעות מהוצאת חוזר מנכ"ל בנושא, המאפשרים את המשך קיום התופעה.

מכתב מאת רופאים לזכויות אדם אל משרד הבריאות מיום 5 במאי 2016 מצורף לבקשה זו כנספח 11.

18. לצד זאת, לאורך השנים, הפרדת היולדות סוקרה בכלי תקשורת שונים:

18.1. ביום 1 בינואר 2006 פורסמה כתבה בעיתון "הארץ" ביחס להפרדה בין נשים יהודיות לערביות במרכז הרפואי לגליל ובמרכז הרפואי זיו בצפת.

הכתבה שפורסמה בעיתון "הארץ", "למה מפרידים בין יולדות? בגלל הבדלי מנטליות" מיום 1 בינואר 2006 מצורפת לבקשה זו כנספח 12.

18.2. בשנים שלאחר מכן דווח מעת לעת על התופעה בכלי התקשורת. בין היתר, תועדה ההפרדה הפסולה שהונהגה בבתי החולים מאיר בכפר סבא והלל יפה בחדרה.

כתבה שפורסמה באתר [img](#) מעריב ביום 16 בפברואר 2012, "המצלמה הנסתרת חשפה: הפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות", מצורפת לבקשה זו כנספח 13.

כתבה שפורסמה באתר [mynet](#) ביום 25 במאי 2012, "הפרדה בביה"ח: יולדות ערביות ויהודיות לחוד", מצורפת לבקשה זו כנספח 14.

תקליטור הנושא את הכתבה "תיעוד: הפרדה בין יולדות יהודיות וערביות" שפורסמה בחדשות ערוץ 2 ביום 4 ביולי 2012 מצורף לבקשה זו כנספח 15. תקליטור זה נושא קבצים נוספים, אליהם נפנה בהמשך בקשה זו.

18.3. ביום 5 באפריל 2016 הושמעה ברשת ב' של קול ישראל כתבת תחקיר של דקלה אהרן-שפרן, החושפת את ההפרדה בבתי החולים.

קובץ שמע של הכתבה מיום 5 באפריל 2016 ברשת ב' מופיע בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

19. ביום 5 באפריל 2017 מנכ"ל משרד הבריאות מינה "ועדה מתכללת בנושא גזענות, אפליה והדרה במערכת הבריאות", במטרה לטפל בתופעות של אפליה והדרה במערכת הבריאות, ובין היתר בנושא של הפרדת היולדות. ביום 3 באפריל 2017, פרסם מנכ"ל משרד הבריאות הודעה בעמוד האישי שלו בפייסבוק, על הקמת הוועדה – "...אנו מודעים לכך שישנם ביטויים של גזענות במערכת ולא מתעלמים מכך. כך לדוגמה היא באה לידי ביטוי בסוגיית הפרדת היולדות. אמרנו ונמשיך לומר שאין נפרד אבל שווה ... לשם כך מינינו ועדה..."

כתב מינוי מיום 5 באפריל 2017 לוועדה בנושא גזענות, הפליה והדרה במערכת הבריאות מצורף לבקשה זו כנספח 16.

צילום מסך של הפרסום האישי של מנכ"ל משרד הבריאות מיום 3 באפריל 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 17.

20. ביום 14 במאי 2017 פורסם הדוח השנתי של מבקר המדינה – דוח מספר 67ב', המתמקד במאבק בשחיתות הציבורית ובהגנה על זכויות אדם. דוח המבקר כלל פרק שעסק בהפרדת יולדות, ועמד, בין היתר, על הפער בין המדיניות המוצהרת של בתי החולים לבין המציאות בפועל. נאמר כי "הפרדת יולדות מטעמים שאינם רפואיים אינה עולה בקנה אחד עם עקרונות השוויון, גם אם תכליתה היחידה של ההפרדה היא ריצוי יולדת או 'התחשבות בשיקולים תרבותיים'" (עמוד 940 לדוח). הגם שעל פי סעיף 30 לחוק מבקר המדינה [נוסח משולב], התשי"ח-1958, דוחות מבקר המדינה לא ישמשו כראיה, הדוח מובא ברקע הדברים בלבד, כפי שנעשה, למשל, בפסקי הדין של בית המשפט העליון בע"א 8146/13 ד"ר סולימאן ג'ושה נ' בית החולים אלדג'אני (בפירוק), פסקה 16 לחוות הדעת של השופטת ברון (פורסם בנבו, 21.7.2016); וברע"א 3456/13 חברת חשמל לישראל בע"מ נ' שליידר, פסקה ו' לחוות הדעת של המשנה לנשיאה רובינשטיין (פורסם בנבו, 29.8.2017).

עמודים 937-943 לדוח מבקר המדינה מספר 67ב' מיום 14 במאי 2017 מצורפים לבקשה זו כנספח 18.

21. למרבה הצער, על אף אינספור דיונים בנושא, פרסומים בתקשורת, הצהרות של משרד הבריאות ומנהלי בתי חולים על חומרת התופעה, והודעות כי גילויים של הפרדה על בסיס גזע יטופלו, ההפרדה בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות בחלק מבתי החולים נמשכת.

חלק שלישי - הפרדת יולדות על בסיס גזע בבית החולים הדסה הר הצופים

22. משיבה מס' 1, הסתדרות מדיצינית הדסה, מפעילה את בית החולים הדסה הר הצופים בירושלים. בבית חולים זה מונהגת פרקטיקה ארוכת שנים של הפרדה יזומה בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות.

23. מבקשת מס' 1, גב' גידא נאסר רבאח, עובדת סוציאלית פסיכותרפסטית, מועסקת בשירות הפסיכולוגי של האוניברסיטה העברית. גב' נאסר רבאח מתגוררת בירושלים. היא ילדה את שלושת ילדיה בבית החולים הדסה הר הצופים. בתה הראשונה של גב' נאסר רבאח, יסמין, נולדה בשנת 2006. לא זכור לגב' נאסר רבאח אם במהלך האשפוז שלאחר הלידה היא שובצה בחדר המיועד לנשים ערביות בלבד.

24. ביום 28 בנובמבר 2009 נולדה בתה של גבי' נאסר רבאח, נאדין. לאחר הלידה הועברה גבי' נאסר רבאח למחלקת היולדות, ואושפזה בחדר עם שתי יולדות ערביות נוספות. גבי' נאסר רבאח הבחינה כי לאחר שאחת משכנותיה לחדר שוחררה מהמחלקה, שובצה במקומה יולדת ערבית. הדבר עורר את חשדה. כאשר גבי' נאסר רבאח התהלכה בין חדרי המחלקה, היא נוכחה בהפרדה – יולדות ערביות שובצו בנפרד, לא עם יולדות יהודיות.

25. הפרדה זו פגעה קשות בגבי' נאסר רבאח והסבה לה עלבון צורב. גבי' נאסר רבאח פנתה לצוות הרפואי, במכתב תלונה שנכתב בכתב ידה. מספר שעות לאחר מכן הגיעה אחות אל חדרה. האחות הסבירה כי ההפרדה מתבצעת מטעמים של רגישות תרבותית, והוסיפה כי מדיניות זו נועדה להיטיב גם עם היולדות הערביות, ולגרום לכך שיחושו בנוח עם חברותיהן. גבי' נאסר רבאח לא השתכנעה. היא חשה כי ההסבר נועד לתרץ הפרדה גזעית, לטובת יולדות יהודיות שמעדיפות לא לשהות באותו חדר עם נשים ערביות. אין בידי גבי' נאסר רבאח העתק של המכתב שמסרה לצוות הרפואי.

26. ביום 15 באוקטובר 2017 ילדה גבי' נאסר רבאח בבית החולים הדסה הר הצופים את בנה, ראוי. גבי' נאסר רבאח שובצה פעם נוספת בחדר בו שהו יולדות ערביות בלבד. כששפתה לחדר שוחררה מבית החולים, החליפה אותה יולדת ערבית. כך ארע גם כשיוולדת זו שוחררה. גם כשגבי' נאסר רבאח שוחררה, היא הוחלפה ביולדת ערבית.

27. גבי' נאסר רבאח חשה שוב השפלה קשה. תחושת עלבון ליוותה אותה בכל ימי שהותה במחלקה, וכך היא חשה עד היום.

28. סיפורה של גבי' נאסר רבאח אינו ייחודי. משיבה מס' 1 מנהיגה בבית החולים הדסה הר הצופים מדיניות עקבית של הפרדת יולדות ערביות.

29. בתחקיר ששודר ברשת ב' ביום 5 באפריל 2016 (נספח 15 לבקשה), הכתבת דקלה אהרן-שפרן ערכה שיחה עם נציגת בית החולים הדסה הר הצופים. למרבה הזעזוע, הנציגה ציינה בגאווה כי במחלקת יולדות מונהגת מדיניות של הפרדת יולדות ערביות:

דקלה אהרן-שפרן: "אם אני רוצה שלאחר לידה אני לא אהיה בחדר עם מישהי שהיא לא יהודייה?"

נציגת הדסה הר הצופים: **אין בעיה. אנחנו תמיד עושות את זה.**

דקלה אהרן-שפרן: זו מדיניות רשמית של בית החולים?"

נציגת הדסה הר הצופים: ברור. ברור. במיוחד של מחלקת היולדות.

דקלה אהרן-שפרן: אגב, זה בא גם מהצד השני? שאני ארגיש יותר בנוח...

נציגת הדסה הר הצופים: כן. קודם כל אין לנו הרבה כמו שהיה פעם. וב' כל, גם הן

לא מרגישות נח יחד אתנו. **אנחנו תמיד אומרות: 'יש לי**

יולדת אחרי לידה, שלנו, לא שלהם'. הבנת?

דקלה אהרן-שפרן: הבנתי.

נציגת הדסה הר הצופים: ואנחנו תמיד מנסות לסדר את זה חדרים נפרדים.

דקלה אהרן-שפרן: זה משהו שהאחיות בדרך כלל...?"

נציגת הדסה הר הצופים: אנחנו עושות את זה בלי שהיולדות מבקשות מאתנו.

מאוד. מקפידות על זה אפילו."

30. בעקבות שידור התחקיר, ביום 13 באפריל 2016 נערך דיון בנושא בפני הוועדה לקידום מעמד האישה (נספח 9 לבקשה). ד"ר לינא קאסס העידה כי "... כסטז'רית הייתי גם בבית חולים הר הצופים, שם יש הפרדת יולדות ברורה, החדרים של היולדות הערביות לא מעורבים עם חדריים של יולדות יהודיות. המיילדת מתקשרת לאחות אחרי הלידה במחלקה ואומרת לה: אני מעבירה אליך אישה 'דוברת' – זה הקוד: 'דוברת'" (נספח 9 לבקשה, עמוד 23).

31. גב' תמר דורון, שעבדה כמיילדת בבית החולים הדסה הר הצופים בשנים 2008-2011, העידה בפני הוועדה כי הפרדת היולדות נמשכה גם בתקופתה, ואף תיארה כיצד ההפרדה משמשת להפליית יולדות ערביות לרעה גם בתנאי האשפוז (נספח 9 לבקשה, עמודים 39-40):

"... היו שם שתי הנחיות – הנחיה אחת בדיוק כמו שלינא תיארה: כשאת מעבירה יולדת ערביה למחלקת יולדות, להגיד שהיא 'דוברת'; ההנחיה השנייה הייתה חמורה הרבה יותר, ואני רוצה להתייחס למה שאמר חבר הכנסת ג'בארין קודם, שבאפליה אין נפרד אבל שווה, ברגע שמפרידים, זאת פלטפורמה לאפליה. בחדר לידה בהר הצופים יש שבעה חדרי לידה, מתוכם שלושה מרווחים ונחמדים, ארבעה צופים וקטנים. ההנחיה שמייילדת חדשה מקבלת, שאני קיבלתי כשנכנסתי לעבודה ב-2008, שלחדרים המרווחים מכניסים רק יולדות יהודיות ... אני רוצה להתייחס לעוד עניין בהקשר הזה – במחלקת יולדות בהר הצופים יש כל מיני חדרי אשפוז, ביניהם יש חדר אחד צפוף של שש יולדות, כל שאר החדרים הם של שתיים. בחדר של שש יולדות, ניחוש מהיר, כולם יוכלו לנחש מיד מי מאושפז – מאושפזות היולדות הערביות, עם מקלחת אחת, עם חדר שירותים אחד, וזה המצב".

32. בדיון בוועדה לקידום מעמד האישה, השתתפה גם מנהלת מחלקת יולדות בהר הצופים, פרופסור דרורית מיטה צלניקר הוכנר, שהעידה כי היא עובדת למעלה משלושים שנה בבית חולים זה. פרופסור צלניקר הוכנר הודתה בכך שמבוצעת ההפרדה, והסבירה כי מדובר במענה לבקשות של היולדות: "דווקא ביולדות, דווקא כשזה לא באמת טיפול רפואי, אלא יותר אכסניה לאישה אחרי לידה, אנחנו משתדלים להיענות לבקשות" (נספח 9 לבקשה, עמוד 7). פרופסור צלניקר הוכנר נשאלה האם מתחשבים גם בבקשה לא לשהות ליד יולדת אתיופית למשל, והשיבה: "בוודאי" (נספח 9 לבקשה, עמוד 8).

33. כעולה מבדיקה שנערכה לצורך הגשת בקשת האישור, ההפרדה בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות במחלקת יולדות בהר הצופים נמשכת גם היום.

34. ביום 5 בדצמבר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גב' אדית סנגר, אשר סייעה בבחינת העניין לצורך הליך זה, לבין נציגת בית החולים הדסה הר הצופים, בשם אסנת. הנציגה אמרה כי בבית החולים משתדלים להפריד בין יולדות ערביות ליהודיות, וכי לאחר הלידה אפשר לבקש הפרדה. בין היתר נאמר כך:

אדית סנגר: "הבנתי שיש גם הרבה בני דודים אצלכם בבית חולים.
נציגת הדסה הר הצופים: אה... תלוי... לא... לא לא תמיד לא תמיד אה... זה בא בגלים.
אדית סנגר: ואפשר אה... אפשר לבקש לא להיות מעורבת?

נציגת הדסה הר הצופים : אה. תראי. **בגדול אה ... משתדלים.** אבל זה עוד פעם זה

תלוי מצב ותלוי עומס ותלוי זה ... משתדלים כי גם

כאילו הם מעדיפים להיות עם אה ... את יודעת זה גם

השפה שאתה מדבר וגם זה ... אז כאילו משתדלים ש...

אבל אי אפשר כאילו להתחייב על זה.

אז אפשר אבל לבקש או ש...? אדית סנגר :

נציגת הדסה הר הצופים : **אפשר אפשר אפשר.**

כשאני מגיעה...? כאילו כשמגיעים...? אדית סנגר :

נציגת הדסה הר הצופים : אחרי הלידה. אחרי הלידה וזה אפשר לבקש. "

תמליל השיחה של גב' סנגר מיום 5 בדצמבר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 19. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

35. ביום 10 באוקטובר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גב' נטע שושני, שגם היא סייעה בבחינת העניין לצורך הליך זה, לבין נציגת בית החולים הדסה הר הצופים :

נטע שושני : "יש אצלכם הרבה יולדות ערביות?"

נציגת הדסה הר הצופים : כן

נטע שושני : ומה לגבי זה?

נציגת הדסה הר הצופים : אם תגידי שחשוב לך להיות בחדר בלי יולדות ערביות אז

ישתדלו לבוא לקראתך."

תמליל השיחה של גב' שושני מיום 10 באוקטובר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 20. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

36. ביום 3 בינואר 2018, התחקירנית יעל אוסטרייכר ערכה ביקור במחלקת היולדות בבית החולים הדסה הר הצופים לצורך בירור העניין עבור הליך זה. גב' אוסטרייכר שאלה את אחת האחיות במחלקה, האם ניתן להבטיח הפרדה בין היולדות, ונענתה כי "אני לא יכולה להבטיח לך שזה לא קורה כי כשיש עומס זה קורה ... **אבל אנחנו משתדלות להפריד. אבל אם זה קרה אז למחרת אנחנו מפרידים.**"

תמליל כלל השיחות שנערכו בביקור של גב' אוסטרייכר במחלקה מיום 3 בינואר 2018, מצורף לבקשה זו כנספח 21. ההקלטות מופיעות בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

37. לסיכום חלק זה, במחלקת יולדות בבית החולים הדסה הר הצופים מונהגת מזה שנים רבות הפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות. מנהלת מחלקת יולדות הודתה בכך. עובדות שונות מתוך הצוות הרפואי העידו כי הן משתדלות לקיים את ההפרדה גם ללא בקשות, וכי זוהי מדיניות של בית החולים.

חלק רביעי - הפרדת יולדות על בסיס גזע במרכז רפואי העמק בעפולה

38. משיבה מס' 2, שירותי בריאות כללית, היא קופת החולים הגדולה והוותיקה בישראל. היא מעניקה שירותים עבור למעלה ממחצית מתושבי מדינת ישראל. שירותי בריאות כללית מפעילה 14 בתי חולים, בהם מרכז רפואי העמק בעפולה. במחלקת היולדות של המרכז הרפואי מונהגת מזה שנים מדיניות של הפרדה יזומה בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות.

39. מבקשת מס' 2, גב' חיר אבו חזנה, מתגוררת בעיר שפרעם. גב' אבו חזנה ילדה את ארבעת ילדיה במרכז רפואי העמק.

40. ביום 3 במאי 2010 ילדה גב' אבו חזנה את בתה הבכורה, ג'נא. גב' אבו חזנה הגיעה לבית החולים כשהיא מודעת היטב למדיניות ההפרדה הנהוגה במחלקת היולדות. אחיותיה, אשר ילדו לפנייה, מסרו לה כי היא צפויה לשהות באותו חדר עם יולדות ערביות בלבד. אחיותיה הוסיפו כי חדרי היולדות היהודיות מרווחים ונקיים יותר.
41. לאחר הלידה, גב' אבו חזנה אכן אושפזה בחדר שבו שהו שלוש יולדות, ערביות כולן. גב' אבו חזנה סירבה להשלים עם ההפרדה הכפויה. היא התנגדה לכך, ואיימה שתעזוב את בית החולים אם לא יעבירו אותה לאחד החדרים הטובים, המיועדים ליהודיות. ההתעקשות של גב' אבו חזנה נשאה פרי. היא הועברה לחדר אחר. תחילה גב' אבו חזנה שהתה בחדר זה לבדה, ובהמשך אושפזה בחדר יולדת נוספת, יהודייה.
42. ביום 1 ביולי 2012 גב' אבו חזנה ילדה במרכז רפואי העמק את בתה השנייה, מאלק. לאחר הלידה היא אושפזה בחדר עם שלוש יולדות ערביות. גב' אבו חזנה חוותה מצוקה קשה, בשל הידיעה שהיא שוב מופרדת וממוינת על בסיס היותה ערבייה. גב' אבו חזנה כבר ידעה שאם תתעקש, היא תוכל לעבור לחדר שלא מיועד לערביות בלבד. גב' אבו חזנה נטלה את חפציה, התיישבה מול דלפק האחיות ודרשה לעבור לחדר מרווח וטוב יותר. לאחר מחאה של מספר שעות, גב' אבו חזנה הועברה לחדר מרווח, אותו היא חלקה עם שתי יולדות יהודיות. לדבריה, שררה אווירה נעימה מאוד בינה לבין היולדות היהודיות.
43. ביום 3 באוגוסט 2014 גב' אבו חזנה ילדה במרכז הרפואי העמק את ילדה השלישי, באסם. לאחר הלידה שהתה גב' אבו חזנה בחדר עם יולדות ערביות ויולדת יהודייה אחת. לאחר שחרורה של היולדת היהודייה מבית החולים, שובצה במקומה יולדת ערבייה. יתר היולדות בחדר היו ערביות. כשקמה ממיטתה והסתובבה במחלקה, גב' אבו חזנה נוכחה בהפרדה הברורה. חדרים אחדים יוחדו לערביות, ואחרים – ליהודיות. שוב גב' אבו חזנה חשה מושפלת ומופלית לרעה.
44. ביום 6 ביוני 2016 גב' אבו חזנה ילדה במרכז הרפואי העמק את ילדה הרביעי, האדי. עוד כשהתה בחדר הלידה, גב' אבו חזנה ביקשה להשתבץ לאחד החדרים המרווחים יותר, המיועדים ליהודיות. בקשתה נענתה, ככל הנראה בשל הלידה הקשה שעברה. גב' אבו חזנה ובעלה הגיעו לחדר בשעת לילה. יולדת יהודייה שהתה באותו חדר שמעה את שפתם, יצאה במהירות מהחדר ודרשה בקול רם ובמפגיע לא לשהות בחדר עם יולדת ערבייה. למרבה הצער, בקשה מחפירה זו התקבלה. תוך זמן קצר הועברה היולדת היהודייה לחדר אחר. בהמשך, אושפזו בחדרה של גב' אבו חזנה יולדות ערביות בלבד. גב' אבו חזנה חשה מושפלת ופגועה אף יותר מאשר בפעמים הקודמות. היא חשה שמתייחסים אליה כאדם מגזע נחות.
45. ההפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות במרכז הרפואי העמק, תועדה גם בכתבה ששודרה בחדשות ערוץ 2 בשנת 2012, בה אמרה האחות האחראית במחלקת יולדות במרכז הרפואי העמק את הדברים הבאים: "מבחינת תרבויות, הנשים שהן באותה שפה ואותן תרבויות עדיף לאשפז אותן ביחד, כי השפה היא יותר טובה. היא משותפת יותר... מבינים אחד את השני יותר... זה נדרש אז אנחנו מפרידים" (נספח 15 לבקשה).
46. לצורך בחינת העניין והכנת בקשת האישור, ביום 10 באוקטובר 2017 התקיימה שיחה בין גב' נטע שושני לבין נציגת המרכז הרפואי העמק. במענה לשאלה כיצד מחליטים על שיבוץ היולדות לחדרים, נציגת בית החולים השיבה כי "משתדלים לצוות תרבויות שונות. נגיד דוברות ערבית עם דוברות ערבית ככה שיהיה יותר נעים ונח, רק שזה לא איזה מדיניות, רק משתדלים שיהיה יותר נעים ליולדות".
- תמליל השיחה של גב' שושני מיום 10 באוקטובר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 22. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

47. ביום 5 בדצמבר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גב' אדית סנגר לבין נציגת המרכז הרפואי העמק :

אדית סנגר : "פשוט הבנתי שיש אצלכם מלא בני דודים.

נציגת בית החולים : אכן. אבל משתדלים. בואי. אני אגיד לך את האמת, **משתדלים לסדר את זה לפי חדרים**. לא תמיד זה עובד.

אדית סנגר : צריך לבקש מראש?

נציגת בית החולים : גם אם תבקשי זה לא יעזור. אם אין אז אין.

אדית סנגר : ואם יש?

נציגת בית החולים : **אם יש אז מסדרים את זה באופן אוטומטי**."

תמליל השיחה של גב' סנגר מיום 5 בדצמבר 2017 מצורף לבקשה זו כנספת 23. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספת 15 לבקשה.

48. ביום 5 בינואר 2018 ערכה התחקירנית יעל אוסטרייכר ביקור במחלקת היולדות במרכז הרפואי העמק בעפולה. להלן חלק מתוכן שיחה שנערכה עם אחת האחיות במחלקה :

הגב' אוסטרייכר : "... השאלה אם מישהי מפריע לה, אם מנסים לעשות

הפרדה בין חדרים בין יולדות יהודיות לערביות?

אחות : **אנחנו משתדלים לעשות חדרים נפרדים**. כי באמת

תרבות שונה ופה מרגישים את זה מאד מאד אינטנסיבי

שיש ... אחת ויש חמולה. אנחנו משתדלים. להבטיח

100% להגיד שזה בטוח לא יקרה לא יכולה. כי היום

לדוגמא אין מקומות ... אבל ימים שאין לחץ. **אנחנו**

מסדרים שפות שונות בנפרד ...

הגב' אוסטרייכר : כן? עכשיו למשל אבל נגיד זה מעורבב?

אחות : למשל יש פה מישהי אחת דוברת עברית בחדר עם בנות

דוברות ערבית, אבל היא ... כל הצד הזה. כל השאר

מסודרות לפי תרבות.

הגב' אוסטרייכר : אז כן משתדלים לעשות את זה?

אחות : **בוודאי. בוודאי**. כי יש הבדלים בין תרבות. זה מפריע

לבנות ...

הגב' אוסטרייכר : הרבה בנות מבקשות?

אחות : **יש בנות שמבקשות, אבל לא צריך לבקש (צוחקת) כי**

אנחנו עושים את זה מראש... כי זה יותר נוח לכולם.

פשוט ברגע שיש תערובת זה לא נעים לכל המשפחות."

תמליל השיחות שנערכו בביקור של גב' אוסטרייכר במחלקה ביום 5 בינואר 2018, מצורף לבקשה זו כנספת 24. ההקלטות מופיעות בתקליטור המצורף כנספת 15 לבקשה.

49. לסיכום חלק זה, גם במחלקת יולדות במרכז הרפואי העמק מונהגת מדיניות רבת שנים של הפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות.

חלק חמישי - הפרדת יולדות על בסיס גזע במרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה בבאר שבע

50. משיבה מס' 2, שירותי בריאות כללית, מפעילה גם את המרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה בבאר שבע. גם במרכז רפואי זה מונהגת מדיניות של הפרדה יזומה בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות.
51. מבקשת מס' 3, גב' שאדיה אבו צעלוק, סטודנטית לתואר ראשון בחינוך, מתגוררת במועצה המקומית שגב שלום. גב' אבו צעלוק עובדת בתכנית צל"ש, המכילה צעירות בדואיות לשירות לאומי. היא ילדה את שתי בנותיה במרכז הרפואי סורוקה.
52. ביום 2 באוקטובר 2016, בשבוע ה-41 להריונה, הגיעה גב' אבו צעלוק למחלקת מיון יולדות. היא אושפזה באותו היום במחלקת טרום לידה. בחדרה אושפזו שלוש נשים נוספות, כולן ערביות.
53. למחרת, ביום 3 באוקטובר 2016, גב' אבו צעלוק הועברה לחדר הלידה, בו היא חוותה יחס משפיל מאחת המיילדות. זו שאלה את גב' אבו צעלוק מדוע לא בחרה ללדת במקום אחר. המיילדת הוסיפה שבעבר נשים כמו גב' אבו צעלוק ילדו בעמידה, והוסיפה "תשאלי את אמא שלך". אין מלים לתאר את עומק ההשפלה שדברים אלה הסבו לגב' צעלוק.
54. ביום 4 באוקטובר 2016 נולדה בניתוח קיסרי בתה הבכורה של גב' אבו צעלוק, ראנה. לאחר התאוששות מהניתוח גב' אבו צעלוק הועברה למחלקת יולדות ד', שם שהתה בחדר עם שלוש נשים ערביות נוספות. במהלך ימי האשפוז השתחררו חלק מהיולדות שבחדר, ובמקומן הצטרפו יולדות ערביות אחרות. במהלך שהותה במחלקה, גב' אבו צעלוק נוכחה בהפרדה בין יהודיות לערביות. בחלק מהחדרים שהו יולדות ערביות בלבד, ובחלק אחר שוכנו רק יולדות יהודיות. גב' אבו צעלוק זוכרת כי באחד הימים התקוממה יולדת ערבית בחדר הסמוך, ודרשה לעבור לחדר צפוף פחות, בו שוהות יולדות יהודיות.
55. גב' אבו צעלוק חשה מושפלת ופגועה. היא הרגישה כי כבודה נרמס, דווקא במקום בו ציפתה ליחס השוויוני ביותר.
56. ההריון השני של גב' אבו צעלוק לווה בחשש מפני ההשפלה והיחס הגזעני הצפויים בסיומו. במהלך ההריון התברר לגב' אבו צעלוק כי היא שוב תידרש לעבור ניתוח קיסרי. היא שאבה מכך עידוד, משום שקיוותה כי כך תימנע חוויה משפילה בחדר הלידה, כמו זו שהייתה מנת חלקה בלידה הראשונה.
57. ביום 25 בפברואר 2018 גב' אבו צעלוק הגיעה למרכז הרפואי סורוקה לבדיקה לקראת הניתוח. מיד בתום הבדיקה, הוחלט לאשפז אותה במרכז הרפואי ונקבע לה תור לניתוח קיסרי. גב' אבו צעלוק אושפזה בחדר מס' 5 במחלקת יולדות ג'. יחד עמה שהתה בחדר יולדת נוספת, ערבית.
58. ביום 26 בפברואר 2018, בשעות הבוקר, ילדה גב' אבו צעלוק את בתה השנייה, שאם. לאחר מספר שעות בחדר ההתאוששות, גב' אבו צעלוק חזרה לאותו חדר במחלקת יולדות ג'. באותה שעה שהו בחדר שתי נשים נוספות, שתיהן ערביות.
59. ביום השני לאשפוז של גב' אבו צעלוק, הוצאה אחת הנשים הערביות מהחדר בטענה כי מדובר בחדר שנועד לנשים שעברו ניתוח קיסרי בלבד. את מקומה של היולדת הערבייה תפסה יולדת יהודייה, שהגיעה מחדר ההתאוששות לאחר ניתוח קיסרי. למרות שמשך האשפוז לאחר ניתוח קיסרי עומד על מספר ימים, היולדת היהודייה שהתה בחדר פחות מיממה. את מקומה תפסה יולדת ערבייה.
60. גב' אבו צעלוק הצטערה על כך שהיולדת היהודייה הועברה לחדר אחר. בינה לבין היולדת היהודייה נרקמו יחסי ידידות בשעות האשפוז המשותף. גב' אבו צעלוק לא חשה שמוצאה הבדואי מפריע לשכנתה לחדר היהודייה. היא חשה שההפרדה הייתה יזומה מצד צוות בית החולים.

61. העובדה שהיולדת היהודייה הוצאה מהחדר תוך פחות מיממה הגבירה את תחושת ההשפלה של גב' אבו צעלוק.
62. גב' אבו צעלוק הבחינה שבעוד שחדרה התאפיין ביולדות ערביות בלבד, חדר מס' 6 הסמוך אוכלס על ידי יהודיות בלבד.
63. על מדיניות ההפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות במרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה, ניתן ללמוד גם מעדותה של גב' נעמה בכר, מורה מקיבוץ ניר יצחק, ששלושת ילדיה נולדו במרכז הרפואי סורוקה.
64. לאחר לידת שני ילדיה הראשונים של גב' בכר, בשנים 2013 ו-2015, היא אושפזה בחדרים שבהם שהו יולדות יהודיות בלבד.
65. לאחרונה, ביום 24 באפריל 2018 הגיעה גב' בכר למרכז הרפואי סורוקה כדי ללדת את בתה השלישית. בשעות הבוקר המוקדמות של יום 25 באפריל 2018, נולדה בתה שקד.
66. אחר הלידה הועברה גב' בכר לחדר במחלקת יולדות ב'. בחדר, בו שתי מיטות, הייתה מאושפזת יולדת יהודייה.
67. ביום 25 באפריל 2018, בשעות הצהריים, היולדת היהודייה השתחררה לביתה.
68. ביום 26 באפריל 2018, בשעות הבוקר המוקדמות, יולדת חדשה הוכנסה לחדר. זו הייתה יולדת ערבייה.
69. תוך זמן קצר ניגשה אל מיטתה של גב' בכר אחות, כדי לערוך בדיקות לבתה ולה. האחות התנצלה בפניה. גב' בכר לא הבינה את פשר ההתנצלות. האחות, שהקפידה ללחוש, השיבה שהיא מתכוונת לכך שהכניסו "אותה" – כלומר, את היולדת הערבייה – לחדר. האחות הסבירה כי צוות המחלקה לא נוהג לפעול כך, ומסרה כי נתונה לגב' בכר הזכות לבקש לעבור לחדר אחר. האחות הוסיפה כי צוות המחלקה משתדל תמיד לא להכניס לאותו חדר יולדות ערביות ויהודיות, אך הפעם לא הייתה ברירה, כי בחדרה של גב' בכר הייתה המיטה הפנויה האחרונה במחלקה.
70. גב' בכר נדהמה מדבריה של האחות. היא חשה מבוכה, שכן כל השיחה התנהלה כאשר שותפתה לחדר שוכבת לצידה, ומפריד ביניהן רק וילון. גב' בכר ידעה ששותפתה דוברת עברית. היא הסבירה לאחות שאין שום סיבה שתפריע לה העובדה ששוהה איתה באותו חדר יולדת ערבייה. גב' בכר הוסיפה שכולנו אחים וכולנו שווים.
71. בנוסף, גב' בכר הרגישה שהיחס כלפי היולדת הערבייה היה לא שוויוני. כשגב' בכר הגיעה למחלקה, הציעו לה לקבל יעוץ הנקה, והסבירו שחשוב לשטוף את התפרים. האחיות לא חזרו בפניה על המלצות אלו, והיו נעימות ונחמדות כלפיה. שותפתה לחדר, שזו הייתה לידתה החמישית, קיבלה יחס אחר. הופעל עליה לחץ להגיע להדרכת יולדות שהעבירה אחות בערבית. בנוסף, בכל פעם שהגיעו אחיות לחדר, הן הזכירו לה להתקלח. גב' בכר חשה כי האחיות נהגו בהתנשאות כלפי היולדת הערבייה.
72. ההפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות במרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה, תועדה גם בדוח של ארגון רופאים לזכויות אדם מחודש אפריל 2016 (נספח 10 לבקשה). בדוח נאמר כי חברת הארגון שהציגה עצמה כאישה בהריון, נענתה בשיחה טלפונית עם המרכז הרפואי כי במחלקת יולדות משתדלים להפריד בין יולדות מרקע שונה.

73. ביום 10 באוקטובר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גב' נטע שושני לבין נציגת המרכז הרפואי סורוקה. כך נאמר :

נטע שושני : "יש רגישות למגזרים?
 נציגת בית החולים : לא באופן רשמי
 נטע שושני : ובאופן לא רשמי?
 נציגת בית החולים : משתדלים. משתדלים אבל זה לא מובטח.
 נטע שושני : ואם יש בקשה ספציפית?
 נציגת בית החולים : **שלא תעזי לעשות בקשה ספציפית זה לא מנומס ולא מקובל. אנחנו משתדלים לעשות מה שאפשר מראש.**
 נטע שושני : מראש?
 נציגת בית החולים : כן
 נטע שושני : מבחינת יהודיות ערביות, מראש?
 נציגת בית החולים : מה שעניתי לך זאת התשובה".

תמליל השיחה של גב' שושני מיום 10 באוקטובר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 25. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

74. ביום 5 בדצמבר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גב' אדית סנגר לבין נציגת המרכז הרפואי סורוקה :

אדית סנגר : "יש פשוט אצלכם מלא בני דודים. יש אפשרות ל...
 נציגת בית החולים : לא. אין אפשרות לבקש.
 אדית סנגר : ואתם לא מסדרים את זה לפני?
 נציגת בית החולים : אנחנו משתדלים שכן אבל את לא יכולה לבקש".

תמליל השיחה של גב' סנגר מיום 5 בדצמבר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 26. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

75. ביום 17 בינואר 2018 ערכה התחקירנית יעל אוסטרייכר ביקור בארבע מחלקות יולדות במרכז הרפואי סורוקה. בשל תקלה, הביקור לא הוקלט במכשיר ההקלטה. עם זאת, גב' אוסטרייכר הקליטה את רשמיה במהלך הביקור במכשיר הטלפון הנייד שלה, בצאתה מכל מחלקה. הקלטת רשמיה של גב' אוסטרייכר מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

תמליל הקלטת רשמיה של גב' אוסטרייכר במרכז הרפואי סורוקה מיום 17 בינואר 2018 מצורף לבקשה זו כנספח 27.

76. במחלקת יולדות א' גב' אוסטרייכר נכנסה למרבית החדרים, ובכולם מצאה הפרדה - ערביות לחוד ויהודיות לחוד. אחת האחיות במחלקה הסבירה לגב' אוסטרייכר כי משתדלים לשבץ "עם עם עם", והוסיפה כי משבצים דוברות שפה משותפת יחד כדי שיהיה להן נוח.

77. במחלקת יולדות ב' גב' אוסטרייכר ביקרה במרבית החדרים. בכל החדרים שבהם ביקרה התקיימה הפרדה. גב' אוסטרייכר שאלה אחות במחלקה האם מתקיימת הפרדה. היא נענתה כי במחלקה מנסים ליצור הפרדה, גם אם היולדות לא מבקשות. האחיות הוסיפה כי ההפרדה נוחה לכולם.

78. במחלקת יולדות ג' גב' אוסטרייכר ביקרה במרבית החדרים, ומצאה גם שם הפרדה מוחלטת. במענה לשאלותיה, אחת האחיות סיפרה כי הצוות מנסה לייצר הפרדה. אם אילוצים גורמים לכך שיוולדות ערביות ויהודיות משובצות יחד, מדובר בעניין זמני, אשר בא על פתרונו.

79. במחלקת יולדות ד' גב' אוסטרייכר ביקרה רק בחדר מס' 7, בו היו מאושפזות 4 נשים, כולן ערביות.
80. לסיכום חלק זה, גם במחלקת יולדות במרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה מונהגת מדיניות של הפרדה בין יולדות ערביות ליהודיות.

חלק שישי - הפרדת יולדות על בסיס גזע במרכז הרפואי לגליל בנהריה

81. משיבה מס' 3, מדינת ישראל, מפעילה באמצעות משרד הבריאות את המרכז הרפואי לגליל בנהריה.
82. על אף כותרתו המרשימה של אתר הבית של המרכז הרפואי – "אדם לאדם אדם" – גם במחלקת היולדות של המרכז הרפואי לגליל, מופרדות מזה שנים רבות יולדות ערביות מיולדות יהודיות.
83. מבקשת מס' 4, גב' דלאל סואעד, מתגוררת במועצה המקומית נחף. גב' סואעד ילדה את שני ילדיה במרכז הרפואי לגליל.
84. בחודש אפריל 2011 אושפזה גב' סואעד במחלקה להריון בסיכון במרכז הרפואי לגליל, בשל רעלת הריון. גב' סואעד שהתה במחלקה זו במשך מספר שבועות, עד הלידה. גב' סואעד הבחינה בחלוקה ברורה לחדרים נפרדים, בין יהודיות לערביות. בחדרה שהו מספר נשים נוספות, כולן ערביות. תחלופת הנשים במהלך שבועות האשפוז במחלקה, לא שינתה את התמונה. היה זה חדר לערביות בלבד.
85. ביום 3 במאי 2011, גב' סואעד ילדה את בתה הבכורה, מיאר, שאושפזה בפגייה. גב' סואעד הצטערה לגלות כי מדיניות ההפרדה נמשכת גם במחלקת יולדות.
86. בחודש אוקטובר 2014 חזרה גב' סואעד למרכז הרפואי לגליל, לצורך לידת בנה, מוחמד. לדאבון לבה, גב' סואעד נוכחה לדעת כי ההפרדה הגזעית נמשכת. מוחמד נולד בניחוח קיסרי. גב' סואעד אושפזה בחדר עם מספר יולדות נוספות, כולן ערביות. גב' סואעד הרגישה שמצבה הבריאותי לא זוכה למענה מספק, בשל היותה ערבייה.
87. גם בשנת 2011 וגם בשנת 2014 שהתה גב' סואעד מעל שבוע במחלקת היולדות. בשתי הפעמים הללו, לאורך כל האשפוז, לא שהתה עמה באותו חדר, אף לא יולדת יהודייה אחת. יולדות נכנסו ועזבו את החדרים, כולן היו ערביות.
88. גב' סואעד הרגישה עלבון והשפלה כתוצאה מההפרדה בין יולדות יהודיות לערביות.
89. סיפורה של גב' סואעד אינו ייחודי. ההפרדה הגזענית שמונהגת על ידי מדינת ישראל במרכז הרפואי לגליל, נחשפה כבר בשנת 2006 בכתבה שפורסמה בעיתון "הארץ" (נספח 3 לבקשה). בית החולים טען בתגובה לכתבה כי ככל שקיימת הפרדה, היא מבוצעת בעקבות בקשות של נשים שנוח להן לתקשר זו עם זו. נמסר כי "זו לא מדיניות. אם אין מקום בחדרים שמים נשים ביחד".
90. לפני כשנתיים מחלקת היולדות עברה למבנה חדש, בו עומדים לרשות היולדות חדרים חדשים ואינטימיים, אשר בכל אחד מהם שוהות שתי יולדות בלבד. מבדיקה שנערכה לצורך הכנת בקשת האישור, עולה כי גם בחדרים החדשים, מדיניות ההפרדה נמשכת.

91. ביום 20 בנובמבר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גבי בת חן נאור, אשר סייעה בבחינת העניין לצורך הליך זה, לבין נציגת המרכז הרפואי לגליל. בין היתר, כך נאמר:

בת חן נאור: "תגידי איך אתם מחלקים את החדרים? כאילו נגיד ...
 אם נגיד מפריע לי אם אני רוצה להיות לא להיות עם -
 נציגת בית החולים: את שואלת אני הבנתי מה את שואלת זה כן מחולק אבל
 זה ביולדות, התקשרת לחדר לידה.
 בת חן נאור: לא, אני התקשרתי ליוולדות.
 נציגת בית החולים: **אם את שואלת אז כן, יש הפרדה.**
 בת חן נאור: יש הפרדה. או קיי. וצריך לבקש מראש או שזה משהו
 שאתם עושים לבד?
 נציגת בית החולים: את מתכוונת יהודי ערבי?
 בת חן נאור: כן.
 נציגת בית החולים: **לא, לא משכיבים ביחד."**

תמליל השיחה של גבי נאור מיום 20 בנובמבר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 28. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

92. ביום 5 בדצמבר 2017 התקיימה שיחת טלפון בין גבי אדית סנגר לבין נציגת חדר לידה, במרכז הרפואי לגליל. אלה הדברים שנאמרו:

אדית סנגר: "כמה יולדות יש בחדר?
 נציגת בית החולים: שתיים.
 אדית סנגר: אפשר להיות לבד בחדר?
 נציגת בית החולים: אם יש מקום אבל זה לא תלוי בנו.
 אדית סנגר: יש אפשרות לא להיות עם ערבים בחדר?
 נציגת בית החולים: תעברי לשאלה הבאה. זו שאלה שאני לא יכולה לענות
 עליה ... **אבל משתדלים.**
 אדית סנגר: הבנתי שאפשר לא להתערבב.
 נציגת בית החולים: כן.
 אדית סנגר: אני צריכה לבקש?
 נציגת בית החולים: לא נראה לי."

תמליל השיחה של גבי סנגר מיום 5 בדצמבר 2017 מצורף לבקשה זו כנספח 29. ההקלטה מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה.

93. ביום 7 בינואר 2018 גב' יעל אוסטרייכר ערכה ביקור במרכז הרפואי לגליל. במהלך הביקור היא קיימה שיחות עם עובדות ואחיות במחלקת יולדות:

גב' אוסטרייכר : "יש לי שאלה. אם מישהי רוצה ללדת כאן, אני יודעת שזה בית חולים שיש בו הרבה ... בני דודים. השאלה אם ... מתחשבים במי שרוצה ליצור הפרדה ...

אחות : תראי, אנחנו מתחשבים בתרבויות של כולן. אבל את יודעת, זה במידת האפשר, אם אין עומס, אין משהו. אי אפשר להבטיח, כאילו ...

גב' אוסטרייכר : כן, אבל אם לא עמוס ...

אחות : אנחנו משתדלים להתחשב בכולם.

גב' אוסטרייכר : אם לא עמוס מנסים ליצור הפרדה?

אחות : כן, אנחנו מנסים להתחשב בכולם, אבל אי אפשר להבטיח, את מבינה? אני לא יכולה שמחר יהיה עמוס, ואז יגידו לי הבטחת.

גב' אוסטרייכר : אבל אז ממש מפרידים בחדרים?

אחות : אז עוד פעם ... תלדי ואז נראה מה-מו. בסדר?"

תמליל השיחות של גב' אוסטרייכר מצורף לבקשה זו כנספח 30. הקלטת הביקור מופיעה בתקליטור המצורף כנספח 15 לבקשה. בסוף ההקלטה הופיע דיווח שנמסר למשרד עורכי הדין המייצגים. דברים אלו נמחקו מההקלטה, בהיותם חסויים.

94. בשיחה נוספת עם עובדת במחלקת יולדות ובתינוקיה נאמר כך (נספח 30):

גב' אוסטרייכר : "סליחה, את אחות פה בה ...

עובדת : לא. עובדת משק.

גב' אוסטרייכר : רציתי לשאול אולי את יודעת, אם מישהי רוצה ללדת כאן ואני יודעת שיש בבית החולים הזה הרבה דוברי ערבית השאלה היא אם מבקשים אם אפשר ליצור הפרדה בחדרים בין יולדת ערבית ליולדת יהודיה?

עובדת : כן. הם עושים הפרדה.

גב' אוסטרייכר : את יודעת את זה?

עובדת : כן כן. אני עובדת במחלקה פה ובתינוקיה. הם עושים, הם עושים, הם נותנים ליהודים חדרים ולערבים חדרים. לא באותו חדר.

גב' אוסטרייכר : תמיד?

עובדת : אבל אם זה ניתוח בהתחלה, אם היא קיסרי, הימים הראשונים לפעמים זה ... אם אין מקומות שמים באותו חדר יום, עד 24 שעות ואז מחליפים את המקום שלה."

95. כך נוהגת מדינת ישראל. במרכז הרפואי לגליל נהריה שבבעלותה, מופרדות יולדות ערביות, ומאושפזות בנפרד. הצוות מבין שראוי לא להזכיר זאת, אך מיד הוא מניח את דעת הפונים – אין צורך לבקש, ההפרדה על בסיס גזע מתבצעת גם ללא בקשה.

חלק שביעי - תוצאות סקרים מצביעות אף הן על מדיניות ההפרדה של המשיבות

96. לצורך הכנת בקשת האישור, ד"ר טלי רגב, מרצה בבית הספר לכלכלה של המרכז הבינתחומי בהרצליה, התבקשה לחוות את דעתה בשאלה האם ייתכן כי ההשמה בחדרים של יולדות ערביות ויהודיות במחלקות היולדות היא אקראית. הבחינה בוצעה ביחס למרכז הרפואי העמק בעפולה, למרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה בבאר שבע ולמרכז הרפואי לגליל בנהריה. בחינה דומה לא בוצעה ביחס לבית החולים הדסה הר הצופים, בין היתר לאור הודאות מנהלת מחלקת היולדות של בית חולים זה בביצוע ההפרדה, בוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת (נספח 9 לבקשה זו).
97. לצורך חוות הדעת נערכו סקרים על ידי הקליניקה לתובענות ייצוגיות בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, באמצעות האינטרנט ובמוקדי טיפת חלב באזורים הרלוונטיים. לשאלון השיבו נשים ערביות שילדו. המומחית ד"ר רגב ניתחה את נתוני האוכלוסיה באזורים הרלוונטיים, וקבעה את השיעור הצפוי של היולדות הערביות ששהו עם יולדת יהודייה אחת לפחות בחדר, אשר היה מתקבל אם ההשמה של היולדות הייתה אקראית. זהו הניבוי הסטטיסטי. שיעור זה הושווה אל מול תוצאות הסקר, כלומר שיעור הנשים הערביות שדיווחו על שהייה באותו חדר עם יולדת אחת יהודייה לפחות. זהו השיעור בפועל.
98. המומחית ד"ר רגב לא רק עמדה על הפער בין השיעור בפועל לבין הניבוי הסטטיסטי, אלא גם עמדה על רמת המובהקות של הפער. רמת המובהקות מייצגת את הסיכוי שהפער איננו נובע מסטייה אקראית. כך למשל, רמת מובהקות של 95% משקפת את המסקנה כי ברמת סבירות של 95%, השמת היולדות איננה אקראית.
99. תוצאות הסקרים והניתוח של ד"ר רגב מלמדות בבירור על ביצוע הפרדה על ידי בתי החולים –
- 99.1. במרכז הרפואי לגליל בנהריה השיעור בפועל עבור כל היולדות שנסקרו היה 0.17 (כלומר 17%) ואילו הניבוי הסטטיסטי היה 0.34. ההבדל ביניהם מובהק ברמה של 95%. עבור המדגם של יולדות ללא סיבוכים בלידה, השיעור בפועל היה 0.22 ואילו הניבוי הסטטיסטי היה 0.34. ההבדל בין השיעורים מובהק ברמה של 90%.
- 99.2. במרכז הרפואי העמק בעפולה השיעור בפועל עבור כל היולדות שנסקרו היה 0.55 ואילו הניבוי הסטטיסטי היה 0.79. ההבדל ביניהם מובהק ברמה של 99%. עבור המדגם של יולדות ללא סיבוכים בלידה, השיעור בפועל היה 0.56 ואילו הניבוי הסטטיסטי היה 0.79. ההבדל בין השיעורים מובהק ברמה של 99%.
- 99.3. במרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה בבאר שבע השיעור בפועל עבור כל היולדות שנסקרו היה 0.22 ואילו הניבוי הסטטיסטי היה 0.63. ההבדל ביניהם מובהק ברמה של 99%. עבור המדגם של יולדות ללא סיבוכים בלידה, השיעור בפועל היה 0.21 ואילו הניבוי הסטטיסטי היה 0.63. ההבדל בין השיעורים מובהק ברמה של 99%.
100. הממצאים חד-משמעיים. נתוני האוכלוסיה במרכז הרפואי לגליל בנהריה, מלמדים על כך ש-34% מהיולדות הערביות צפויות לשהות בחדר עם יולדות יהודיות, אך הדבר אירע רק ביחס ל-17% מהיולדות הערביות. במרכז הרפואי העמק בעפולה 79% מהיולדות הערביות היו צפויות לשהות באותו חדר עם יהודיות, אך הדבר אירע רק ביחס ל-55% מהיולדות הערביות. במרכז הרפואי סורוקה בבאר שבע, לעומת שיעור צפוי של 63%, התקבל בפועל שיעור של 22%.
101. עוד קובעת המומחית ד"ר רגב כי קיימת סבירות של 95%, 99% ו-99% (בהתאמה, בהתאם לבתי החולים) כי נתונים אלה מתקבלים שלא באופן אקראי, כלומר כתוצאה מהתערבות של בתי החולים והפרדת יולדות.

102. המבקשות ובאי כוחן סברו כי די במחקר העובדתי שבוצע כדי שתתקבל בקשת האישור, על נקלה. עם זאת, כדי להסיר כל ספק, ואפילו אם אין מקום לספק, בוצע המחקר הסטטיסטי והתבקשה חוות הדעת. והנה, גם חוות הדעת תומכת באופן ברור במסקנה כי המשיבות מנהיגות הפרדה בין יולדות יהודיות וערביות.

חלק שמיני - עילת התביעה - הפרת חוק איסור הפליה וחוק זכויות החולה

103. סעיף 3(א) לחוק איסור הפליה קובע כך :

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, גיל, מעמד אישי או הורות."

104. "מקום ציבורי" מוגדר בסעיף 2 לחוק איסור הפליה כך – "כל מקום המיועד לשימוש הציבור...".

105. המשיבות מנהלות בתי חולים, המיועדים לשימוש הציבורי. מכאן עולה שהן עוסקות בהפעלת מקום ציבורי, ונאסר עליהן להפלות במתן שירות במקום זה. לעניין תחולת חוק איסור הפליה על בתי חולים, ראו ת"צ (מחוזי מרכז) 13451-09-15 אלמונית נ' מרכז רפואי צאנז – בית חולים לניאדו (פורסם בנבו, 23.10.2017). בקשת רשות ערעור שהוגשה על ההחלטה טרם הוכרעה – רע"א 9128/17.

106. סעיף 5(א) לחוק איסור הפליה קובע כי "מעשה או מחדל בניגוד לסעיפים 3 ו-4 הם עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליהם, בכפוף להוראות חוק זה".

107. סעיף 4(א) לחוק זכויות החולה קובע איסור הפליה על מטפל או מוסד רפואי. איסור זה חל על המוסד הרפואי, ללא קשר להיותו של המקום או השירות ציבוריים. זהו האיסור :

"מטפל או מוסד רפואי לא יפלו בין מטופל למטופל מטעמי דת, גזע, מין, לאום, ארץ מוצא, נטיה מינית, גיל או מטעם אחר כיוצא באלה".

108. סעיף 28א' לחוק זכויות החולה קובע כך :

"הפרת הוראות סעיף 4(א) לחוק זה, יראו אותה גם כעוולה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000".

109. המשיבות מפעילות מוסדות רפואיים, ולפיכך חלה עליהן החובה הקבועה בסעיף 4(א) לחוק זכויות החולה. משהפרו המשיבות חובות אלה, רואים אותן כמי שביצעו עוולה לפי חוק איסור הפליה.

110. לפיכך, בהתאם להוראות הדין המפורשות, חל איסור על המשיבות להפלות בין מטופלים. הפרת האיסור מהווה עוולה אזרחית מכוח חוק איסור הפליה.

111. חובה זו מקבלת משנה תוקף, לאור מהותם של בתי החולים כגופים דו-מהותיים, הכפופים לעקרונות יסוד של דיני המנהל הציבורי, ובכלל זה החובה לפעול בשוויון. הגם שחוק איסור הפליה חל גם על גופים פרטיים, בענייננו, חומרת ההתנהלות של המשיבות באי קיום הוראות החוק, מתעצמת נוכח מעמדם כגופים דו-מהותיים.

ראו למשל ת"א (מחוזי ת"א) 50704-09-14 **בית חולים איכילוב נ' שי**, פסקה 11 (פורסם בנבו, 06.07.2015). ביחס למעמד של קופות חולים ראו רע"א 7325/12 **הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' מכבי שירותי בריאות**, פסקה 14 לחוות הדעת של השופט עמית (פורסם בנבו, 12.11.2013); בג"ץ 8335/09 **קרן דולב לצדק רפואי נ' שר הבריאות**, פסקאות כ"ג-כ"ד לחוות הדעת של השופט רובינשטיין (פורסם בנבו, 16.02.2012); וכן בג"ץ 3933/11 **מכבי שירותי בריאות נ' שר הבריאות**, פסקה 26 לחוות הדעת של השופטת ארבל (פורסם בנבו, 25.03.2014).

112. המשיבות מנהיגות פרקטיקה פסולה של הפרדת יולדות על בסיס גזע, דת ולאום. ההפרדה מהווה הפליה פסולה של חברות הקבוצה, על בסיס טעמים שאינם ענייניים, פוגעת בזכותן לשוויון ומהווה עוולה לפי חוק איסור הפליה וחוק זכויות החולה.

113. בהתאם להלכה ברורה של בית המשפט העליון, **הפרדה מעצם טיבה היא בלתי שווה** – "inherently unequal" – **ומהווה הפליה**. נקבע כי "ביסוד גישה זו מונחת התפיסה כי הפרדה משדרת עלבון כלפי קבוצת מיעוט המוצאת מן הכלל, מחדדת את השוני בינה לבין האחרים, ומקבעת תחושות של נחיתות חברתית" – עניין **קעדאן**, עמ' 279. בבג"ץ 746/07 **רגן נ' משרד התחבורה**, פ"ד סד(2) 530 (להלן: **עניין רגן**), נדונה הפרדה בין נשים לגברים בקווי תחבורה ציבורית. נקבע כי "הפרדה בין אנשים על בסיס מינם (כמו גם על בסיס גזעם או דתם) פוגעת בעקרון השוויון ומהווה הפליה" (פסקה 2 לחוות הדעת של השופט דנציגר). בבג"ץ 1067/08 **עמותת "נוער כהלכה" נ' משרד החינוך**, פ"ד סג(2) 398, 434 (2009) (להלן: **עניין נוער כהלכה**), נקבע כי הפרדה של תלמידות ממוצא אשכנזי ותלמידות ממוצא ספרדי לשני אגפים נפרדים, פוגעת בשוויון והיא פסולה.

114. בעניין **נוער כהלכה** בית המשפט העליון עמד עוד על התוצאות הקשות של הפרדה על בסיס מאפיינים קבוצתיים: "העותרים דיברו על רגשי נידוי והשפלה... יחס שונה אל שווים, הפליה והפרדה משמעותן מנהג שרירותי של איפה ואיפה שאין לו הצדקה. ההפרדה מכרסמת עד כלות ביחסים בין בני אדם. תחושת ההפליה מביאה להרס מרקם היחסים בין אדם לחברו" (עמוד 438). כן ראו בג"ץ 7111/95 **מרכז השלטון המקומי נ' הכנסת**, פ"ד נ(3) 485, 503 (1996).

ראו גם: דוח משרד המשפטים, אשר פורסם ביום 7 במרץ 2013, ובחן פרקטיקות שונות של הפרדה בין גברים לנשים בתחומים ושירותים שונים – בבתי עלמין, בטקסים ממלכתיים וכן בקופות חולים. עורכי הדוח קבעו ביחס להפרדה בכל ההקשרים שנבדקו כי אין שוני רלוונטי המצדיק את ההפרדה בין נשים לגברים, וכי מדובר בהפליה פסולה (סעיפים 18 ו-51 לדוח משרד המשפטים). דוח משרד המשפטים קבע כי "ההנחה היא שהפרדה כזו אינה ניתנת להצדקה מכוח שונות רלוונטית כלשהי, אלא מהווה פעולה פסולה מצדו של הגורם החברתי החזק יותר, המבקש לשמור על מעמדו העדיף באמצעות היבדלות כפויה" (סעיף 36), וכי "על הרשות הציבורית להפעיל את מלוא האמצעים החוקיים העומדים לרשותה ... כדי להביא להפסקתה של כל צורת הפרדה והבחנה המהוות, כאמור, הפליה" (סעיף 17 לדוח).

דוח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת הנשים במרחב הציבורי מיום 7 במרץ 2013 מצורף לבקשה זו כנספח 31.

וראו גם: דוח הוועדה שהוקמה על ידי שר התחבורה לבחינת הסדרי ההסעה בתחבורה ציבורית, בקווים המשמשים את המגזר החרדי, אשר קבע שאופייה של התחבורה הציבורית **כשירות ציבורי** ומידת חיוניותו אינם יכולים להצדיק הפרדה בין גברים לנשים (סעיפים 136-138 לדוח). גם בענייננו, אופיה הציבורי של מחלקת יולדות בבתי חולים מדגיש את החומרה שבהפרדה.

דוח הוועדה לבדיקת הסדרי ההסעה בתחבורה ציבורית בקווים המשמשים את המגזר החרדי מיום 26 באוקטובר 2009 מצורף לבקשה זו **כנספח 32**.

115. ניתן ללמוד על תפיסת המחוקק, שרואה הפרדה כהפליה, מסייג הקבוע בחוק איסור הפליה. סעיף 3(ד)(3) לחוק קובע כי אין רואים הפליה "בקיומן של מסגרות נפרדות לגברים או לנשים ... ובלבד שההפרדה היא מוצדקת ...". מכאן עולה כי המחוקק רואה באופן עקרוני הפרדה כהפליה ואוסר אותה. המחוקק מצא לנכון להתיר את האיסור ביחס למקרה מסוים, של הפרדה מגדרית מוצדקת. כל הפרדה אחרת, על בסיס שיוך קבוצתי הקבוע בסעיף 3(א) לחוק איסור הפליה – נאסרה לחלוטין.

116. כדי שתקום עילת תביעה בגין הפליה, לפי סעיף 3 לחוק איסור הפליה, לא נדרשת כוונה להפלות. בכך באה לידי ביטוי תפיסת המשפט הישראלי, הרואה פסול בהפליה כשלעצמה – "כחוט השני עוברת בפסיקתו של בית המשפט העליון התפיסה כי 'אפליה היא פסולה גם כשאין ביסודה כוונה להפלות'" – בג"ץ 7052/03 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי נ' שר הפנים**, פ"ד סא(2) 202, 310 (2006). כן נפסק כי "...עקרון השוויון צופה פני התוצאה; תהא כוונתו של אדם טהורה וזכה ככל-שתהא, אם התוצאה המתקבלת ממעשהו תוצאה-מפלה היא, יפסל מעשהו כלא-היה" – בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב(3) 630, 654 (1998).

117. בבג"ץ 11163/03 **ועדת המעקב העליונה לענייני ערבים לישראל נ' ראש ממשלת ישראל**, פסקה 18 לחוות דעתו של הנשיא ברק (פורסם בנבו, 27.2.2006), נפסק כי "המבחן לקיומה של אפליה הוא מבחן אובייקטיבי המתמקד בתוצאה של מימוש הנורמה העומדת לביקורת. הוא אינו מוגבל למחשבתו הסובייקטיבית של יוצר הנורמה. השאלה אינה אם קיימת כוונה להפלות קבוצה זו או אחרת, אלא מהי התוצאה הסופית הנוצרת במציאות החברתית". ראו גם בג"ץ 3871/15 **המרכז הרפורמי לדת ומדינה של התנועה ליהדות מתקדמת (רפורמית) בישראל נ' ממשלת ישראל**, פסקה 10 לחוות הדעת של הנשיאה נאור (פורסם בנבו, 27.12.2016); וכן בג"ץ 721/94 **אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ נ' דנילוביץ**, פ"ד מח(5) 749, 765 (1994).

118. אין חשיבות גם לשאלה אם ההפרדה נעשתה כדי לספק את רצונן של חלק מהיולדות. גם אם ההפרדה הולמת את רצונן של חלק מהיולדות, היא מהווה עוולה לפי חוק איסור אפליה וחוק זכויות החולה. הדבר דומה לבעל מועדון, שסבור כי ציבור לקוחותיו האשכנזי מעדיף לבלות עם אשכנזים בלבד, ובשל כך מפריד בין לקוחות מזרחיים ללקוחות אשכנזים במועדון. הפרדה זו, גם אם בבסיסה עומדת היענות לבקשות לקוחות, אסורה לפי חוק איסור הפליה.

119. כבר נקבע בפסיקה כי רצון לקוחות לא יכול לשמש הצדקה להפליה – ראו דגני"ץ 4191/97 **רקנט נ' בית הדין לעבודה**, פ"ד נד(5) 330, פסקה 20 לחוות הדעת של הנשיא ברק (2000). ברק מדינה, במאמרו "הפליה במגזר הפרטי מנקודת מבט של תאוריה כלכלית" **עלי משפט** 37 (1) 59, 37 (2003), דן בהפליה על בסיס העדפת לקוחות – "... ההיסטוריה של הפרדה, שהביאה ליצירת מערכת העדפות מסוימת, משמשת להצדקת המשכה של המדיניות המפלה. ההעדפה של בני קבוצה מסוימת לבלות עם אלה הנמנים עם אותה קבוצה – או בהעדר בני קבוצות אחרות – עלולה לנבוע מהעדר היכרות מספקת של בני קבוצות אחרות. האיסור להפלות עשוי להוליך, בתוך זמן לא ארוך, לשינוי טעמים של הפרטים. באופן דומה, עצם ההיתר להפלות, וליצור מסגרות נפרדות בהקשרים מסוימים, עלול להטמיע בקרב הציבור הרלבנטי תפיסות לפיהן קיימים אמנם פערים בין הנמנים עם קבוצות שונות בחברה. כפי שציינה השופטת דורנר בעניין מילר, 'סגירת מקצוע או תפקיד בפני אדם מחמת מינו, גזעו או כיוצא באלה, משדרת מסר כי הקבוצה שעמה הוא נמנה היא נחותה, ובכך נוצרת לבנות הקבוצה ולבניה תדמית נמוכה. כך מתהווה מעגל קסמים המנציח את ההפליה"'. שרון רבין-מרגליות דנה בכך, במאמרה "המקרה החמקמק של אפליה בעבודה – כיצד מוכיחים את קיומה?" **הפרקליט** מד 529, 552-553 (1998). על השאלה, האם מעביד יכול להתגונן מטענת הפליה, בטענה כי היחס המפלה מוכתב לו על ידי לקוחותיו, רבין-מרגליות משיבה בשלילה – "קבלת טענות מסוג זה חותרת תחת הפילוסופיה הבסיסית העומדת ביסוד של איסור האפליה בעבודה ... הן הפסיקה האמריקאית והן הפסיקה הישראלית דחו את עמדת המעבידים בדבר העדפת לקוחות. יתרון כלכלי המבוסס על אבחנות אסורות אינו לגיטימי".

120. בענייננו, עבור כל יולדת, המוסדות הרפואיים מקבלים מענק אשפוז בסכום של כ-13,000 ש"ח (סעיף 43 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995). על כן, למשיבות אינטרס לרצות את היולדות. בין אם עניין זה מהווה שיקול בהנהגת הפרדת יולדות ערביות מיהודיות, ובין אם לאו, אין בו כדי להצדיק התנהלות פסולה זו.

121. הנה, המשיבות מקיימות הפרדה בין נשים ערביות לנשים יהודיות. התנהלות זו של המשיבות מהווה הפליה אסורה במתן שירות במקום ציבורי על בסיס גזע, דת ולאום, בניגוד להוראות חוק איסור הפליה וחוק זכויות החולה. התנהלות המשיבות פוגעת בכבודן ובזכותן לשוויון של חברות הקבוצה המיוצגת, והיא גורמת להן לתחושות השפלה, עלבון ונחיתות חברתית.

חלק תשיעי - הסעדים המבוקשים

122. עילת התביעה מקימה לחברות הקבוצה זכאות לסעדים הבאים:

122.1. הטלת איסור על המשיבות להפריד בחדרי האשפוז לפני הלידה ואחריה, בין יולדות ערביות ליולדות יהודיות (בין ביוזמת המשיבות ובין על פי בקשה של יולדות);

122.2. חיוב המשיבות לשבץ יולדות בחדרי אשפוז ללא התחשבות במאפיינים של גזע, דת או לאום (בין ביוזמת המשיבות ובין על פי בקשה של יולדות);

122.3. חיוב המשיבות להציב שילוט בולט במחלקות בהן מתאשפזות נשים לפני הלידה ואחריה, בו ייאמר כי השיבוץ בחדרים והשירות במחלקה נעשים ללא התחשבות במאפיינים של גזע, דת או לאום, וכי בקשות להתחשב במאפיינים אלה יסורבו, או כל נוסח אחר שייקבע על ידי בית המשפט הנכבד;

122.4. פיצוי כל חברות הקבוצה בגין הנזק שנגרם להן בקשר עם עילות התביעה;

122.5. מינוי בעל תפקיד שיפקח על ביצוע פסק הדין; וכן

122.6. כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, בהתאם לסעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות.

123. לחברות הקבוצה נגרם נזק בגין הפרדתן לחדרים נבדלים על בסיס היותן ערביות. מדיניות ההפרדה של המשיבות הסבה לחברות הקבוצה צער עמוק, בושה, השפלה ועלבון.
124. כפי שפסק בית המשפט העליון, "חוק איסור הפליה מניח כהנחת עבודה שכאשר נגרמה הפליה במובן סעיפיו, נגרם בשל אותה הפליה נזק, וכי אותו נזק הוא בר פיצוי" – רע"א 6897/14 **רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך - פורום נשים זתיות**, פסקה 61 לחוות הדעת של השופט דנציגר (פורסם בנבו, 9.12.2015) (להלן: עניין **קול ברמה**). בהתאם לכך, הפליית חברות הקבוצה, על בסיס זהותן הלאומית, מסבה נזק לכבודן, ונזק זה בר פיצוי.
125. בשלב הדיון בבקשה לאשר את התובענה כייצוגית, אין צורך להעמיק בחישוב הנזק שנגרם לחברי הקבוצה – ראו עניין **קול ברמה**, פסקה 64 לחוות הדעת של השופט דנציגר. עם זאת, המבקשים נדרשים לציין את מספר חברי הקבוצה, את הסכום המשוער של תביעות חברי הקבוצה, ואת האופן שבו הוערך סכום זה (תקנות 2(א)(6) ו-2(א)(7) לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010 (להלן: תקנות תובענות ייצוגיות)).
126. להערכת המבקשות, בשבע השנים האחרונות, עשרות אלפי יולדות ערביות אושפזו בחדרים נפרדים בבתי החולים המנוהלים על ידי המשיבות.
127. אשר לנזק שנגרם לכל אחת מחברות הקבוצה – כפי שצויין בעניין **קול ברמה**, מלאכת חישוב הפיצוי מעוררת שאלות מורכבות, נוכח העובדה שמדובר בתחושות סובייקטיביות של השפלה ופגיעה בכבוד (פסקה 64 לחוות הדעת של השופט דנציגר). המבקשות מעמידות את הנזק לכל חברת קבוצה על סכום של 20,000 ש"ח, על יסוד פסיקת פיצויים בעבר בתביעות מכוח איסור הפליה, ומתוך השוואה לסכומים שנפסקו בגין נזק לא ממוני בתביעות בנושאים אחרים.
128. לאור כל אלה, הסכום המשוער של תביעות חברות הקבוצה עשוי להגיע למאות מיליוני שקלים, ואף למעלה מכך.
129. סעד השילוט במחלקות מבוקש, על מנת להבטיח כי המשיבות יקיימו את חובתן החוקית ויימנעו מההפרדה הפסולה. סעד דומה ניתן בעניין **רגן**, בו בית המשפט העליון הורה על הצבת שילוט באוטובוסים, בדבר זכותו של כל נוסע לשבת בכל מקום שיבחר (פסקה ל"ו לחוות הדעת של כבוד השופט רובינשטיין).
130. בהתאם לתקנות 2(א)11 ו-2(א)12 לתקנות תובענות ייצוגיות, יש לציין בבקשת אישור את הגמול ושכר הטרחה המבוקשים. מבוקש לקבוע גמול למבקשות בשיעור של 7.5% מסכום הפיצוי לחברות הקבוצה. כן מבוקש לקבוע שכר טרחה לפי השיעורים שנקבעו על ידי בית המשפט העליון בע"א 2046/10 **שמם נ' רייכרט** (פורסם בנבו, 23.5.2012). בנוסף יש לקחת בחשבון, לצורך חישוב הגמול ושכר הטרחה, את התועלת לחברות הקבוצה ולציבור, אשר תיווצר כתוצאה מהפסקת ההפרדה של יולדות בבתי חולים על בסיס גזע, דת ולאום. הגמול ושכר הטרחה המבוקשים אינם כוללים את שכר הטרחה וההוצאות בגין הדיון בבקשת האישור.

חלק עשירי - מתקיימים כל התנאים לאישור התובענה כייצוגית

131. התובענה הייצוגית ממלאת אחר כל התנאים שנקבעו לצורך אישור הגשתה, לפי חוק תובענות ייצוגיות.
132. סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית...". תביעה בעילה לפי חוק איסור הפליה, מנויה בפרט 7 לתוספת השנייה. על כן ניתן להגיש תובענה ייצוגית בגין עילה זו. נוסף על כך, כפי שהראינו, סעיף 28א' לחוק זכויות החולה מורה כי "הפרת הוראות סעיף 4(א) לחוק זה, יראו אותה גם כעוולה לפי חוק איסור הפליה...". מטעם זה ניתן לתבוע גם בגין עילה זו בתובענה ייצוגית, לפי פרט 7.

133. סעיף 4(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן: (1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה".
134. כפי שהראינו, למבקשות עילת תביעה אישית כלפי המשיבות מכוח חוק איסור הפליה ומכוח חוק זכויות החולה. על כן הן רשאיות להגיש את בקשת האישור ולנהל את התובענה הייצוגית, לאחר שזו תאושר. לכל אחת מהמבקשות נגרם נזק, ובין היתר, תחושות עלבון, השפלה ונחיתות, ופגיעה בכבוד האדם, כתוצאה מההתנהלות המפלה. הן ינהלו את התביעה בשם כלל חברות הקבוצה – נשים ערביות – מוסלמיות, נוצריות, בדואיות ודרוזיות.
135. סעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה: (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה; (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין; (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת; ... (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בתום לב". הבקשה ממלאת אחר דרישות אלה.
136. ברור כי יסודות עילת התביעה משותפים לחברות הקבוצה. המשיבות נהגו ועודן נוהגות בדרכיהן הפסולות כלפי היולדות בעודן מפרידות ביניהן לשאר היולדות על בסיס דת, גזע או לאום. לא מדובר במקרה בודד, אלא בפרקטיקה נוהגת של הפרדה בין יולדות ערביות ויהודיות. שאלת אחריות המשיבות לנזקים שנגרמו בשל מדיניות זו משותפת לכל חברות הקבוצה: "... כאשר מדובר במדיניות מפלה, 'החוט המקשר' בין חברות הקבוצה היא המדיניות עצמה שנקטה כלפיהן, וזאת בשונה מהפליה שנקטה בכמה מצבים עובדתיים שונים, המהווים סטייה מהפרקטיקה הנוהגת של הגורם המעוול" – עניין **קול ברמה**, פסקה 69 לחוות הדעת של השופט דנציגר. על כן, לעילות התביעה של חברות הקבוצה יסודות מהותיים משותפים. הנסיבות המגבשות עילות תביעה אלה נוגעות באותו האופן לכל חברות הקבוצה.
137. לשם ברור עילת התביעה בית המשפט יידרש לדון ולהכריע בשאלות המשותפות הבאות – האם המשיבות הנהיגו הפרדת יולדות על בסיס דת, גזע או לאום; האם מעשים אלה מבוצעים בניגוד לחוק איסור הפליה וחוק זכויות החולה; האם המעשים מקימים עילת תביעה; האם יש לאסור על התנהלות זו; מהו הסכום שבו יש לפצות את חברות הקבוצה; ועוד. שאלות אלה משותפות לחברות הקבוצה.
138. למען הזהירות, לא נדרשת זהות מוחלטת של כל השאלות הטעונות הכרעה ביחס לכל חברות הקבוצה, ודי בכך ששאלות מהותיות העומדות לדיון יהיו משותפות. ראו רע"א 8332/96 **שמש נ' רייכרט**, פ"ד נ"ה(5) 276, 296 (2001).
139. נוכח העובדות שהוצגו ועילות התביעה המבוססות, קיימת אפשרות סבירה, ואף למעלה מכך, שהשאלות שבמחלוקת יוכרעו לטובת חברות הקבוצה.
140. ניהול ההליך במתכונת של תובענה ייצוגית מהווה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. כידוע, "[ש]במישור העקרוני, ככל שהפליה הנטענת היא אסורה לפי אחד מסעיפי חוק איסור הפליה, ניתן להשתמש במכשיר של התובענה הייצוגית לצורך מימוש או הגנה על הזכויות שנפגעו. זהו רצון המחוקק..." – עניין **קול ברמה**, פסקה 26 לחוות הדעת של השופט דנציגר. הניסיון שנצבר בארצות הברית, של תיקון עוולות חברתיות בכלל, ובעיות של הפליה בפרט, באמצעות מכשיר התובענה הייצוגית, מעיד על יעילותו של ההליך בענייננו. ראו אסף פינק "תובענות ייצוגיות ככלי לשינוי חברתי" **מעשי משפט** ו 157 (2014).

141. גם גודל הקבוצה, בשמה המבקשות תובעות את המשיבות, מצדיק את אישור התובענה כייצוגית. כאמור לעיל, מספר חברות הקבוצה נמדד בעשרות אלפים. בנסיבות אלה מוצדק, ואף מן ההכרח, לברר את העניין באמצעות תובענה ייצוגית. זוהי הדרך היעילה וההוגנת להכריע בשאלות המשותפות לחברות הקבוצה, להפסיק את מדיניות ההפרדה הפסולה של המשיבות, ולהביא לפיזוי חברות הקבוצה.

142. עניינן של חברות הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב. המבקשות פועלות על מנת להשיג סעד הולם עבור חברות הקבוצה והציבור כולו. האינטרסים של המבקשות זהים לאלה של כלל חברות הקבוצה.

143. לסיכום, כל הדרוש לשם אישור התובענה כייצוגית מתקיים בבירור.

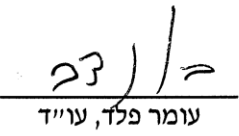
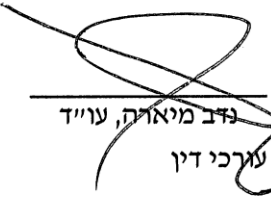
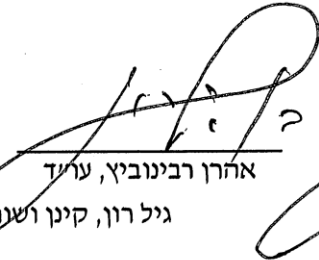
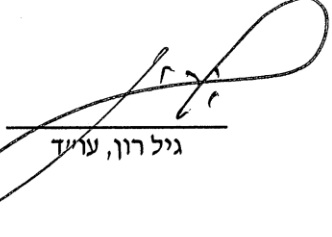
חלק אחד-עשר - סוף דבר

144. תובענה זו מעלה לדיון משפטי, לראשונה, הפליה בוטה במערכת הבריאות כנגד ציבור הנשים הערביות. שיבוצן של יולדות ערביות בחדרים המיועדים רק להן, שלא מטעמים רפואיים, אלא רק על בסיס היותן ערביות. קשה להאמין שהתנהלות זו של הפרדה מתקיימת במדינת ישראל, בשנת 2018. היא פוגענית, בלתי מוסרית ומנוגדת להוראות החוק.

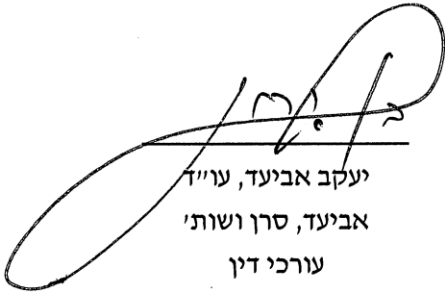
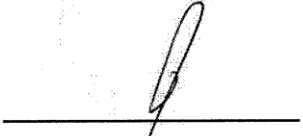
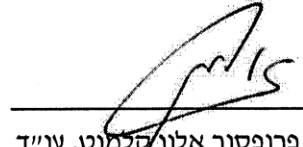
145. בקשה זו נתמכת בתצהירי המבקשות, וכן בתצהירים של תמר דורון, נעמה בכר, יעל אוסטרייכר, אדית סנגר, נטע שושני ובת חן נאור. כמו כן, הבקשה נתמכת בחוות דעת של ד"ר טלי רגב.

146. בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר את הגשת התובענה הייצוגית, ולתת הוראות בקשר לתובענה הייצוגית, כאמור בראשית בקשה זו.

147. מן הדין ומן הצדק לאשר את התובענה הייצוגית.

 עומר פלד, עו"ד נדב מיארה, עו"ד אהרן רבינוביץ, עו"ד גיל רון, עו"ד
 גיל רון, קינן ושות', עורכי דין

 יעקב אביעד, עו"ד הדס הולצשטיין-תמיר, עו"ד פרופסור אלון קלמנט, עו"ד
 אביעד, סרן ושות' הקליניקה לתובענות ייצוגיות הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב
 עורכי דין

באי כוח המבקשות